

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПРИЧИНИ ТА МЕТОДИ РІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗБІЛЬШЕННЯ РІВНЯ НАРКОМАНІЇ У СУСПІЛЬСТВІ

*Ходаковська Ю. О., студ. (гр. ЛУ-01, ІХФ КПІ ім. Ігоря Сікорського)
Землянська О. В., ст. викл. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського);*

Анотація. Розглянуто питання, що пов'язані із заходами, спрямованими на профілактичну роботу з соціумом в питанні наркозалежності, поліпшенням психологічного стану суспільства. Запропоновані варіанти вирішення проблеми зростання рівня наркоманії на соціальному рівні.

Ключові слова: наркоманія, психологічна допомога, профілактичні заходи.

Abstract. Issues related to measures aimed at preventive work with society on the issue of drug addiction, improvement of the psychological state of society were considered. Proposed options for solving the problem of increasing drug addiction at the social level.

Keywords: drug addiction, psychological assistance, preventive measures.

Вступ. Залежність від тих чи інших речовин є загальносвітовою проблемою, і всі країни світу, в тому числі і Україна, активно борються з поширенням наркотичної залежності, особливо серед молоді як найбільш вразливої групи.

Для суспільства наркоманія надзвичайно шкідлива, тож кожна країна намагається протистояти цій навалі у власний спосіб. Засоби цієї боротьби залежать від багатьох факторів: підходу, що його обирають відповідальні особи та інституції, бюджету, наявності соціальних програм, традицій суспільства та таке інше. Хтось бореться з самими наркозалежними, хтось – з дилерами, які розповсюджують наркотики, хтось – з пропагандою використання наркотичних речовин. Деякі країни засуджують обидві сторони конфлікту – і тих, хто приймав, і тих, хто продавав; інші ж направлені на засудження дилерів та допомогу наркозалежним, оскільки наркозалежність – це хвороба, а не злочин.

Але, незважаючи на численні заходи, на яких розкривається тема небезпечності наркотиків, в людей виникає думка про привабливість наркотичного стану. В кожній школі щороку проводяться профілактичні розмови про небезпечність психотропних речовин, в тому числі і про види наркотиків (опіоїди, стимулятори, галюциногени, канабіноїди, снодійно-седативні речовини), шляхи їх введення (куріння, ковтання, нюхання, внутрішньовенні та внутрішньом'язові ін'єкції), їх шкідливість тощо. Чому ж тоді все більше і більше людей звертаються до наркотичних засобів, вживання яких може завершитися смертю, і що робити з цією проблемою?

Аналіз стану питання. Проблема наркоманії в Україні є гострою, тому що попит на наркотичні речовини збільшується з кожним роком, що погано впливає на здоров'я населення в цілому. Державна наркополітика є ефективною лише

частково, проте заходи, що запобігають вживанню наркотиків серед молоді, втратили свою ефективність. Звісно, передбачити кожен окремий випадок не є можливим, проте відомі основні причини вживання наркотиків людьми, від яких можна відштовхуватись.

Мета роботи: проаналізувати нинішню ситуацію з станом соціально-психологічного здоров'я населення України та розглянути можливі способи вирішення соціальних проблем, що призводять до вживання наркотичних речовин.

Методики, матеріали і результати досліджень. «Наркополітика держави є одним з найбільш важливих чинників, що впливають на ситуацію із вживанням наркотиків і, зокрема, на доступ осіб, які зловживають або мають залежність, до програм зменшення шкоди та лікування. Доведено, що війна з наркотиками чи політика «нульової терпимості», ідея якої полягає у повному викорененні наркотиків та боротьбі з людьми, які їх вживають, не є ефективною». [1].

Проте, принципи наркополітики України стосуються або людей, що розповсюджують наркотики, або тих, хто безпосередньо приймає наркотичні речовини. Допомога наркозалежним є необхідністю, але «соціальні програми в Україні в основному складаються з розподілу пілг і так званих додаткових благ». [2]. Це допомагає постраждалим від наркозалежності, проте не перешкоджає популяризації наркотиків.

Якщо проаналізувати наркополітику інших країн, то можна зробити висновок, що наразі лікують лише наслідки проблеми. Безперечно, це потрібна і важлива практика, адже якийсь відсоток населення так чи інакше буде вживати наркотики і з цими людьми необхідно працювати, допомагаючи їм у лікуванні. Проте, зазвичай справа не в наркотиках чи їх пропаганді, котрій людина в доброму життєвому стані не повірить. Проблема полягає саме у стані людини: матеріальному, фізичному і психологічному.

«За даними дослідження STEPS в Україні кожен восьмий дорослий (12,4%) повідомив про симптоми, що відповідають клінічному діагнозу депресії». [3].

Люди, в яких є схильність до депресивних розладів, охоче поведуться на рекламу наркотичної речовини, ефект від якої обіцяє бути ейфорійним. У стані загубленості та смутку людина шукає засіб «розрядитися», тобто сховатися від негативних емоцій. Такими короткочасними «заспокійливими» є алкоголь, цигарки та наркотичні речовини. Причинами депресивного стану може бути низький рівень матеріальної забезпеченості, або ж проблеми соціального характеру, наприклад, незадовільні умови життя.

Для того, щоб почати вирішувати проблему в межах України, потрібно змінити багато речей, які стосуються соціології, економіки та освіти. Говорячи про систему освіти: в Україні вона залишається радянською та психологічно травмуючою. Одним з рішень в цій сфері може бути додавання регулярних сеансів психології для учнів. Таким чином, діти та підлітки знатимуть про своє право та можливість звернутися до спеціаліста за допомогою, зможуть безпечно для себе та інших зняти стрес, краще розумітимуть себе. Додатково можна ввести опцію профілактичних сеансів у психолога для батьків, особливо молодих, адже

новий досвід батьківства так чи інакше завдає стресу, наслідком чого можуть стати як наркозалежність, так і розлади в сім'ї, що негативно впливатимуть на психологічний стан кожного члена родини.

Дані проблеми і їх вирішення стосуються вже більш глобальної сфери – соціальної політики держави. Дана політика охоплює питання не тільки наркозалежності, але соціального стану суспільства в цілому.

Соціальна політика в ринковій економіці має за мету забезпечення соціальної справедливості шляхом створення системи соціальних гарантій для всіх верств населення та певної міри вирівнювання становища громадян. Основні принципи даної політики полягають у захисті рівня життя, наданні допомоги найбіднішим сім'ям, забезпеченні допомоги безробітним, встановленні мінімальної заробітної плати та розвитку освіти, охорони здоров'я та навколишнього середовища за допомогою державних програм. Крім того, проведення активної політики забезпечення кваліфікації також є важливою складовою соціальної політики [2].

В Україні соціальна політика розвинена не так гарно, як в інших країнах Європи через сильний вплив соціалістичного режиму у період існування СРСР. Основною задачею соціальної політики має бути розвиток та реформування сфери охорони здоров'я, культури, освіти і подібних їм сфер, а також людського потенціалу. Людський потенціал, в свою чергу, це здатність суспільства розвиватися навчаючись, практикуючись та вдосконалюючись у ділових, матеріальних, соціальних і духовних сферах, використовуючи дані навички для суспільної корисної діяльності.

Людський потенціал є важливим як для окремої особистості, так і для держави, адже він впливає на розвиток соціально-економічного рівня країни. Розвити людський потенціал можливо підвищенням рівня і якості життя суспільства, переглядом загального ставлення до особистості окремої людини і її розвитку. Якщо не розвивати потенціал, людина не приносить користь для суспільства і почне шкодити як іншим, так і самій собі. Цілком можливо, він/вона вдаватиметься до деструктивних практик, не знаючи про безпечні альтернативи відпочинку та емоційного розвантаження. Такою деструктивною практикою може бути вживання наркотичних речовин.

Отже, основний варіант вирішення проблеми – це розвиток соціальної політики держави та прямування до Європейських норм.

Соціально-психологічна сфера в Україні почала розвиватися не так давно, а події Євромайдану 2014-го року та початок війни із Російською Федерацією завдали нового удару по психологічному стані соціуму. Наразі громадяни України в більшості потребують вузьконаправленої психологічної допомоги, що орієнтована на війну та її наслідки. Відчувається гостра потреба у спеціалістах, що займаються питаннями профілактики ПТСР (посттравматичних стресових розладів), допомогою постраждалим від знущань з боку російських військовослужбовців та психологічною підготовкою людини до стресових ситуацій. Звісно, є потреба і у звичайних психологах, що допомагають з побутовими проблемами, такими як стрес, вигорання та ін. [4].

Багато молодих людей зараз цікавляться своїм психологічним здоров'ям, серед соціуму поширюється думка важливості психологічної допомоги та небезпечності використання наркотиків, алкоголю чи нікотину в якості заспокійливих засобів чи варіантів зняття стресу. Підлітки все частіше звертаються до спеціалістів психологічної сфери: психологів чи психотерапевтів. Звісно, вилікувати всю українську націю за короткий термін не можливо, проте той прогрес, що можна побачити зараз, приємно вражає та дає надію. Безперечно, в Україні ще достатньо проблем і економічного, і соціального характеру, проте прогрес дуже помітний [5]. Є підстави думати, що наступні покоління виростуть набагато здоровішими за своїх предків, і це дозволить Україні активно розвиватися у всіх сферах життя, а проблема наркоманії та її подібні залишаться у минулому.

Висновки. Найголовнішим та основним способом вирішення проблеми із зростанням рівня наркоманії в суспільстві є реформування сфер соціальної політики: медицини, освіти, рівня життя громадян тощо.

У статті було проаналізовано проблеми соціально-психологічного характеру, наслідком яких може стати наркоманія. Також, було розглянуто варіанти вирішення психологічних проблем у підлітків та дорослих; проаналізовано нинішню ситуацію в Україні, прогрес та потреби у соціальній сфері життя населення.

Література

1. Державна установа «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України»: Залежність від психоактивних речовин. 2023. – Режим доступу: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/zalezhnist-vid-psikhoaktivnikh-rechovin>
2. Квітка А. В. Роль соціальної політики у розвитку людського потенціалу [Електронний ресурс] / А. В. Квітка // Ефективна економіка. 2015, №10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4401>
3. Психічне здоров'я суспільства — тривожна статистика по депресії [Електронний ресурс]: Прес-реліз до всесвітнього дня здоров'я // КНП ХОР Обласний центр громадського здоров'я. 2021. – Режим доступу: <http://khocz.com.ua/psihichne-zdorov-ja-suspilstva-trivozhna-statistika-po-depresii/>
4. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : додатки до підручника / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. – Київ : Каравела, 2019. – 312 с.
5. Соціальна психологія в Україні : довідник / за ред. М. М. Слюсаревського ; упоряд. І. І. Ревера, С. Є. Фіськович ; Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. – Вид. друге, перероб. і допов. – Київ : Талком, 2019. – 324 с.